

جنگ استرداد استقلال افغانستان- جبهه فراموش شده چترال و کنړ

جبهه چهارم جنگ استرداد استقلال افغانستان یکی از مهمترین جنگ های مردم غیور افغانستان، بویژه کنړی ها میباشد که تا اکنون در باره آن نوشته ها کمتر صورت یافته است.

دانشمند و طبیب برجسته وطن آقای داکتر عبدالرحمن زماني، یکی از نواسه های لوی خان غازی میرزمان خان کنړی، رهبر مشهور جبهه چهارم جنگ استقلال، معلومات نایابی را که تا اکنون مردم افغانستان بدان آگاهی دقیق نداشتند، در کتابی به اسم متذکره تحقیق و تحریر داشته و، حقایق نهفته آن جبهه را برملا ساخته اند. کتاب "جنگ استرداد... در ۲۲۲ صفحه بسال ۲۰۰۷ در پشاور چاپ شد.

کتاب "جنگ استرداد... از نوشته دانشمند محترم محمد آصف صمیم و تقاریظ آقایان داکتر سید عبدالله کاظم، و جناب فضل غنی مجددی می آغازد. نویسنده گرامی کتاب در ختم مقدمه کلمات "افغانستان وطنم"، "همه اقوام افغانستان یک ملت هستیم و..." آورده و سپس به شرح و بسط جبهه چهارم جنگ استقلال که قهرمان آن لوی خان میرزمان خان میباشد، میپردازد. میرزمان خان همان غازی شهید است که تا وقت شهادت از عقاید خود برنگشت و جام شهادت نوشید (رح).

یوه میاشت هلته دیره وو هسی شان ورکوله آذوقه میرزمان خان

در باره اتفاق مجاهدین شاهد عینی جنگ مرحوم اخلاص میفرماید :

بیرته راغله بریکوت له هغه دواړه جرنیل او خان غازی غاړه په غاړه
توافق یې د وروړی وکړ یارانو شه جرگه یې په تاراج د دښمنانو

به پاس خدمات عالی میرزمان خان، شعرا و نویسندگان این القاب را به او داده اند: شهید غازی میرزمان خان، خان غازی، لوی خان غازی میرزمان خان، شهید میرزمان، غازی خان، غازی میرخان کنړی، غازی شاه، غازی شاه زمان و غیره که لقب لوی خان از جانب اعلیحضرت امان الله شاه به او صادر شده است.

دانشمند والا گهر داکتر زماني در صفحات اولی کتاب با بررسی و تحلیل، اوضاع افغانستان قبل از جنگ استقلال را زیر بحث قرار داده، سپس علل جنگ را شرح و اهمیت آنرا توضیح کرده است. بعد در باره سه جبهه دیگر جنگ استقلال که به

قوماندانی های جنرال محمد نادر خان، صالح محمد خان و سردار عبدالقدوس خان در صفحات جنوبی، مشرقی و قندهار تماس مختصر و با مفهوم گرفته و نیز درباره قیام ها و جبهات مردم افغانستان، که شکل خود جوش احساسات و طنخواهی و نفرت از استعمار انگلیس را تمثیل مینماید، زیر بحث گرفته است.

داکتر زمانی از صفحه ۱۹ تا ۴۸ بصورت نهایت موجز درباره جنگ استقلال و جزئیات آن با اسناد و ماده وار، با کفایت و درایت تمام بیانات داده و از نوشته ها و اسناد دانسته میشود که درین غربت سرازحات زیادی را در جمع آوری آنها متقبل شده و در حقیقت آئینه دورنمایی از آن دوره ها ترسیم نموده، که انعکاس دهنده اقتدار و اراده نویسنده بشمار می آید.

جناب زمانی بعد از ختم معلومات عمومی در باره سوم، به شرح اصل کتاب یا جبهه چهارم میپردازد که عمدتاً از جانب حکام خوشبین انگلیس، این جهاد مردمی را که رهبر بسیار بزرگ آن از میان توده بنام میرزمان خان میباشد و دشمن سرسخت انگلیس و وفادار خاص اعلیحضرت شاه امان الله غازی میباشد، به مردم معرفی نگردیده و علت مشهور نشدن این جبهه غرض سیاسی داشت، چنانچه همه بازماندگان همین میرزمان خان بیش از یکصد نفر شان سالها در زندان بسر برده و بعد تبعید به ولایات شدند.

دقیق نویسی آقای داکتر زمانی را ازین جملات میتوان دریافت: "پنجشنبه ۸ می ۱۹۱۹، ثور ۱۲۹۸ غازی میرزمان خان با چهارصد نفر جنگجوی قومی از راه اسمار بطرف بریکوت حرکت نمود." (ص ۹۵) یا "بتاریخ ۱۸ اپریل ۱۹۱۹ مطابق شوق، ملا صاحب چکنور با یک لشکر بزرگ به مناطق تحت اشغال انگلیس ها رفت و شخصا فرماندهی غازیان... (ص ۱۲۷) الخ.

داکتر زمانی درین فصل جبهه چترال و کنر به روش استادان تاریخ و جغرافیا، موقعیت های کنر و چترال و جایهای دیگر را با مواضع زیر مناقشات سرحدی بین افغانستان و هند برتانوی وضاحت بخشیده به خوانندگان تفهیم مساعد میسازد. در یکی از آن مسائلی را میآورد که غازی میرزمان خان منطقه ارنوی و اطراف آنرا علامه گذاری سرحدی شده بود، با سه صد مجاهد فی سبیل الله بتاریخ ۱۲ می ۱۹۱۹ فتح و به پیشروی خود ادامه میدهد.

واقعاً و قتیکه کتاب را میخوانیم، در میابیم که میرزمان خان نظر به دشمنی فطری با انگلیس ها، از محکمترین و سرسختترین جنگاوران کنر و اطراف آنرا به نام قوه قومی جمع و رهبری آنرا شجاعانه بدست گرفت و چنان مردانگی و زور آزمایی را با قوای ابر قدرت آنوقت به خرج داد که در سه جبهه مشهور باین شکل حرکات متهورانه صورت نگرفته بود. مهمتر اینکه قرار فرموده مرحوم اخلاص: میرزمان خان با فرستاده حکومت جنرال عبدالوکیل خان برادر وار متحد شده، هر کدام در جبهات مختلف رهبری مجاهدین را بدست گرفتند.

در فصل سوم کتاب که عنوان "ضمایم" بدان داده شده، یکی از عمده ترین و بهترین قسمت کتاب بشمار می آید، زیرا علاوه ازین که مجاهدین، غازیان و شهدای وطن معرفی و کارنامه هایشان در جنگ برهبری لوی خان شرح شده، لست طویل اسمای

www.ZamaniFamily.org
www.ZamaniFamily.com

Info@zamaniFamily.org

[You Tube Channel](#)

مجاهدین به هر شکلی که بدست دانشمند گرامی زمانی آمده، ترتیب و تحریر شده است. یکی از مسایل مهم دیگر که درین فصل بچشم میخورد، اینست که تعداد زیادی از خانواده لوی خان در جبهه چترال و کنر در غزا حصه میگیرند، مثلاً جنرال خان محمد خان کنری برادر لوی خان، حاجی جمدر خان (پدر پوهاند داکتر محمد قاسم جمدر) و غیره در جنگ های خونین بین انگلیس و افغانستان حصه میگیرند؛ اما بدبختانه نتیجه این جنگ ها و فداکاری های شان این بود که عمال محمد نادر خان جمله اعضای این خانواده غیور را سیزده سال زندانی ساخته و بعد به ولایات تبعید کردند.

داکتر زمانی درباره زندگینامه های لوی خان میرزمان خان، عبدالوکیل خان نورستانی، مولانا عبدالخالق اخلاص، شیخ المشایخ حاجی صاحب ترنگزی را با چند شخصیت دیگر و ملا صاحب چکنور صادقانه شرح و کارنامه های رزمی شانرا نوشته است.

متذکر باید شد که در باره ملا صاحب چکنور جناب میراجان سیال مومند کتابی را بنام "غازی نامور ملا صاحب چکنور" بزبان پشتو تالیف و دانشمند پژوهشگر جناب فضل الرحمن فاضل آنرا به دری ترجمه نموده است.

داکتر وارسته وطن زمانی در اواخر کتاب آلات حرب آنوقت را با عکسها و نیز یکتعداد عکسهای مجاهدین را با یادگارهای استقلال دوران شاه امان الله غازی نشان داده و قابل ذکر است که عکس ملا صاحب چکنور را سیال مومند با آنکه کتاب مکمل در باره اش نوشته نتوانسته پیدا کند، ولی خوشبختانه داکتر زمانی عکس نورانی او را یافته و از نوشته زمانی برمی آید که ملا صاحب با حکومت متاخر سرستیز نگرفته است.

کتاب جبهه چهارم (استرداد استقلال افغانستان) از عمده ترین و مهمترین کتابهای معاصر تاریخ و وطنمان بشمار می آید و در ختم گفته ها باید این حقیقت را بگویم که همانطور که پدر کلان جناب زمانی یا لوی خان نام نیکویی را بخاطر شهامت و دفاع از وطن بیادگار گذاشت، اینک نواسه بادانش او داکتر عبدالرحمن زمانی به جهاد قلمی دست زده و یکی از مهمترین جبهه های جنگ استقلال را با دقیق ترین شکل و با صداقت تمام تحریر و بدسترس هموطنان گذاشت. خداوند آنها را در تالیفات آینده شان کامیاب داشته باشد. در خاتمه دعا به ارواح پاک شهدای راه استقلال و شادروان استاد محمد هاشم زمانی و صحت و سلامتی خان صاحب ارسلان خان فرزند بزرگوار لوی خان که فعلاً در کالیفورنیا بسر میبرند.

بلومنگتن، اندیانا - ۱۲ می ۲۰۰۸

www.ZamaniFamily.org
www.ZamaniFamily.com

Info@zamaniFamily.org

[You Tube Channel](#)